

5 kultur
Verner om
biblioteket

7 kultur
Skriver om
en klassetur

20 folk
Tror på
kjærligheten

ltur & folk

SØNDAG

6. FEBRUAR 2011
BERGENS TIDENDE

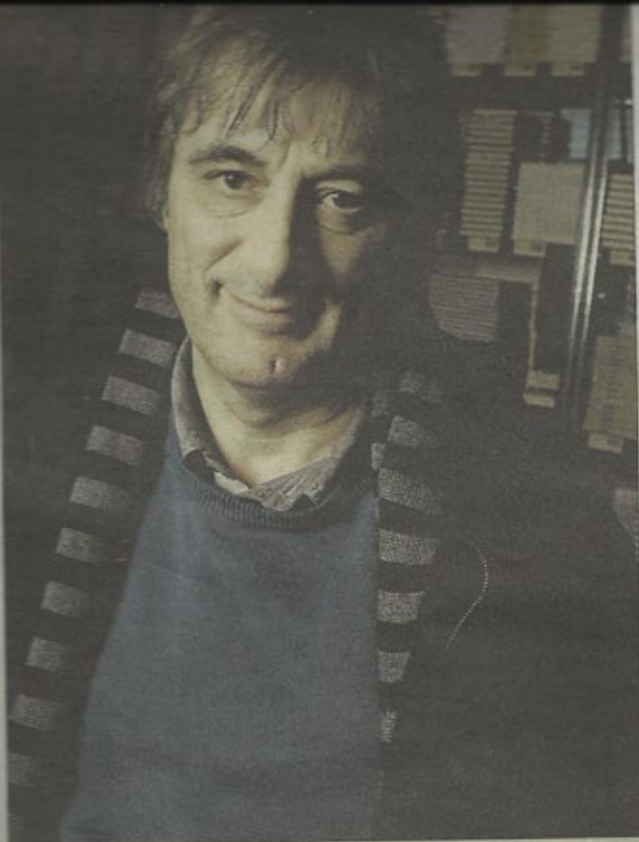

Foran fra v.: Liv Tønjum (Folio), Anette Sivertstøl (Panthera), Arno Vigmostad (Fagbokforlaget), Marianne Rieber (Mangschou), Svein Nord (Nord 4) og Tarald Ueland (Sambåndet). Bak Bodoni, Kjartan Andersen (Happy Jam Factory), Tom Rasmussen (Baskerville), Eli Irene Høines (Caspar), Arnstein Bjørke (Fagbokforlaget), Ane F. Aarø (Hermes Text) og Øyvind Lerø

FOTO: VEGAR VALDE

Lager bøker i **BERGEN**

De styrer noen av Bergens mange små og store forlag. Spesialisering er strategien for å klare seg utenfor hovedstadens bransjesentrum. >>>>

FORLAGSREDAKTØR JO GJERSTAD
BODONI FORLAG

Etablert: 2004 (bokproduksjon siden 1914 under navnet Centraltrykkeriet).
Profil: Lokalhistorie, bedrifts- og institusjonshistorie, idrettslitteratur.
Ansatte: 2
Omsetning 2009: 6,306.000
Driftsresultat 2009: 30.000
Best med vest? – Med tilnærmet monopol på lokal- og bydelshistorie, er beliggenheten ideell.

FORLEGGER OG DAGLIG LEDER MARIANNE RIEBER MANGSCHOU

Etablert: 1997
Profil: Barne- og ungdomsbøker.
Ansatte: 4
Omsetning 2009: 3,018.000
Driftsresultat 2009: -947.000
Best med vest? – Å jobbe redaksjonelt fra Bergen er ikke noe hinder, men salgsmessig er det vanskelig. Vi satser nasjonalt, og må reise en del til Oslo.

FORLEGGERNE ARNO VIGMOSTAD OG ARNO VIGMOSTAD
FORLAGSHUSET VIGMOSTAD

Etablert: 1992 (startet 1990). Driver nå flere
Profil: Fagbokforlaget: laget Vigmostad & Bjørkes
Eide: Salmebøker, John
Ansatte: 100, hvorav
Omsetning 2009: 190
Driftsresultat 2009: 1
Best med vest? – Stør

I Bergen finnes en rekke små og store forlag. Det er ikke nødvendigvis noen ulempe å ligge utenfor Oslo.

SIRI ØKLAND
INGVILD BRAIN
VEGAR VALDE (foto)
siri.okland@bt.no

I hovedstaden ligger de store, etablerte forlagene som Aschehoug, Gyldendal, CappelenDamm og Schibsted. I Bergen ligger imidlertid landets femte største forlag, Fagbokforlaget. I tillegg har byen fått stadig flere små forlag som ikke føler seg nevneverdig truet av Oslo i markedssammenheng.

– Det er et sterkt og levende forlagsmiljø i Bergen, sier Per Christian Opsahl, administrerende direktør i Den norske Forleggerforening.
– Hva skal til for å lykkes utenfor Oslo?

– Små forlag utenfor Oslo gir ofte ut bøker med lokal tilknytning, men mange forlag i Bergen tenker nasjonalt. For å lykkes i det krevende norske bokmarkedet må man lykkes med sjanger, det redaksjonelle arbeidet, og gjøre en god jobb med salg og markedsføring, sier Opsahl.

Nyskaping i vest

Forlegger Arno Vigmostad i Fagbokforlaget – som er det mest kjente i Forlagshuset Vigmostad & Bjørkes stall – påpeker at distanse gir oversikt. Dette regner han som en fordel med tanke på de tette båndene han ellers ser i bransjen.

– I Oslo er forlagene lokalisert innenfor en kvadratkilometer, de deltar på samme arrangementer, tar en pils sammen og rekrutterer ansatte fra hverandre. Nyetablering skjer ofte ved at forlagsfolk sier opp og starter på egen hånd, sier han.

Medforlegger Arnstein Bjørke

har tro på knoppskytingen her vest, og synes det er positivt at nyskapingen ofte skjer ved at ferske folk starter opp. Gründerånden har de to sansen for.

Når det gjelder Oslo, sier de det er stor forskjell på geografisk avstand og opplevd avstand.

– Hva synes forfatterne om avstanden?

– Selv forfatterne i Oslo har opplevd oss som bedre enn hovedkonkurrentene, også før vi fikk avdelingskontor i Oslo. Det er derfor vi har kunnet ekspandere, sier Vigmostad.

Siden oppstarten i 1992 har forlaget nå 100 ansatte.

– Hvordan får dere tak i de gode manusene?

– Service – det begrepet står det ikke mye om i forlagenes røde håndbok. Det betyr å være der for forfatterne, det betyr å holde det man lover, sier Vigmostad.

– Den beste måten å rekrut-

tere forfattere på er gjennom omdømmet, legger Bjørke til.

Egen nisje er svaret

– At man blir oppfattet som god på et område gjør det lettere å synes i et gitt miljø. Mangschou har f.eks. etablert seg som et seriøst barnebokforlag, sier Opsahl i Forleggerforeningen.

– Forlagene har ulikt sortiment, og vi satser på vår profil, sier forlegger i Mangschou, Marianne Rieber.

Med rundt 30 titler hvert år er Bodoni blant de største forlagene i byen. De gir i første rekke ut ulike typer bergenslitteratur.

– Det har vært en suksess. Og ingen i Oslo knapper titler fra oss, siden vi spesialiserte oss på lokallitteratur. Alt blir dessuten produsert i bergensområdet på våre egne trykkerier, sier forlagsredaktør Jo Gjerstad.

” Å drive et lite forlag er som å spille på pengeautomat

OTTO ERSRAND, KAPABEL FORLAG

**ERNE ARNSTEIN BJØRKE
VIGMOSTAD
VIGMOSTAD & BJØRKE**

1982 (startet under navnet Eksamensforlaget i Bergen og har nå flere forlag).
 Forlaget: Skolebøker og akademisk litteratur. Forlaget: Skjønnlitteratur og generell litteratur. Forlaget: John Grieg Grafisk: Bergensiana og bygdebøker. Forlaget: hvorav 55 i Bergen (resten i Oslo og Polen).
 Omsetning 2009: 192,757.000
 Driftsresultat 2009: 17.224.000
 Best med vest? – Større rom for mangfold i Bergen.

**FORLAGSREDAKTØR ANETTE SIVERTSTØL
PANTHERA**

Etablert: 2009
Profil: Unge forfattere til unge lesere.
 Må være under 23 år for å sende inn manus.
Ansatte: 2
Omsetning 2009: 16.000
Driftsresultat 2009: – 92 000
Best med vest? – Får mye oppmerksomhet fra lokale medier. Det er viktig at det gis ut bøker andre steder enn i Oslo.

**DAGLIG LEDER OTTO ERSLAND
KAPABEL FORLAG**

Etablert: 2005
Ansatte: 1
Profil: Ferge- og sjøfartshistorie, annen kulturhistorie fra Vestlandet.
Omsetning 2009: 1,295.000
Driftsresultat 2009: 285.000
Best med vest? – Jeg har ingen driftsmessige fordelene men jeg får bokideer fordi jeg kjenner regionen godt.

Gasspedal vinner frem ved å eksperimentere med både utgivelsesformater og sjangeroverskridende konsepter. De har bl.a. høstet internasjonal anerkjennelse for sitt pionérprosjekt «litterære animasjonsfilmer».

– Det er bare bra å være i en annen sirkulasjon enn den som oppstår ut fra nærheten mellom forlag og medier i Oslo. Vi har ingen konkurrenter, siden ideen har vært å skape noe som ikke finnes i bokbransjen fra før, sier redaktør Audun Lindholm.

Også utfordringer

Heller ikke Panthera føler seg truet av konkurrenter, siden de er det eneste forlaget med sin profil: Romaner av unge for unge. Målet er å gå i pluss etter hvert.

– Alle som starter egen bedrift vet at de to første årene blir harde, sier Anette Sivertstøl i Panthera om forlagets røde tall for 2009.

Som så mange andre av de lokale forleggerne, driver Marianne Rieber forlag med en stor

porasjon idealisme. Hun tenker langsiktig i oppbyggingen av Mangschou. Mens de fleste forlagene i Bergen har én ansatt, har barnebokforlaget utvidet staben til fire stillinger.

– Barnebøker er utfordrende å selge. Men vi har etter hvert så mange utgivelser at det blir lettere å klare seg økonomisk fremover, sier hun.

Pengeautomat

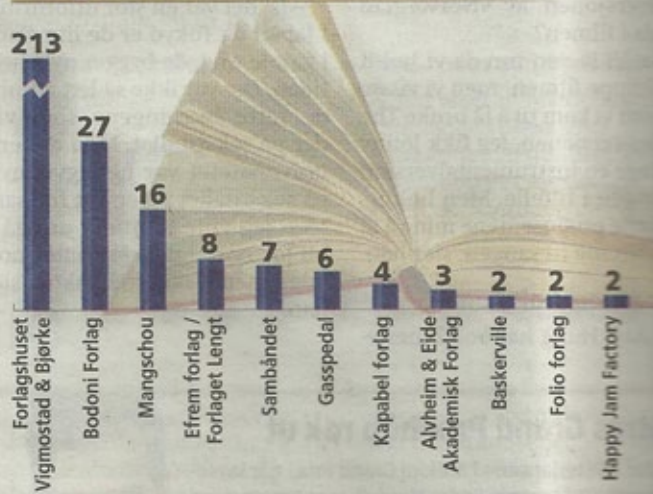
De fleste forlagene som har etablert seg i Bergen gir ut sakprosa. Skjønnlitterære utgivelser er i klart mindretall. Otto Ersland i Kapabel har prøvd begge deler.

– Skjønnlitteratur krever en annen oppfølging for å bli synlig. Å nå ut nasjonalt for et lite forlag er krevende, sier han.

– Selger generelle bøker lettere seg selv på grunn av et tema som fenger?

– Ja. Det finnes 1000–1500 personer i landet som er interessert i et tema som dampbåter. De kjøper en bok om dette enten de

Utgivelser 2010

bor i Halden eller Hammerfest, sier Ersland.

– Kan en enkelt bok som ikke selger velte hele økonomien?

– Å drive et lite forlag er som å spille på pengeautomat. Du samler

sammen alle pengene du på en bok, satser dem på en i spaken og håper på ny. Men i stedet for å drømme store bestselgeren, satser flere bøker som selger litt

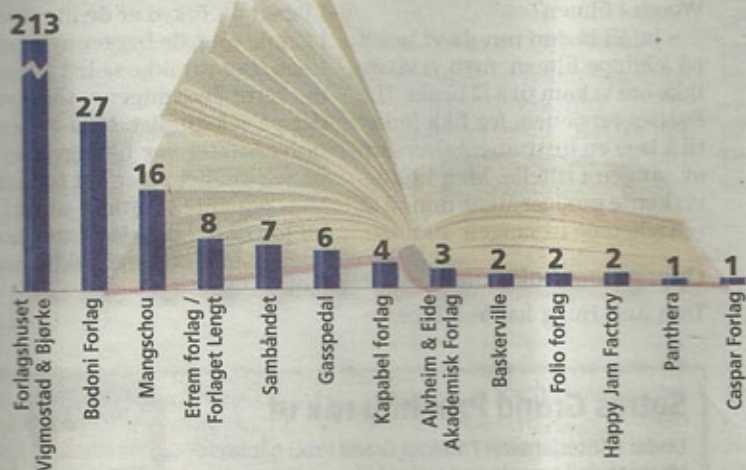

DAGLIG LEDER OTTO ERSLAND KAPABEL FORLAG

Etablert: 2005
Ansatte: 1
Profil: Ferge- og sjøfartshistorie, annen kulturhistorie fra Vestlandet.
Omsetning 2009: 1,295.000
Driftsresultat 2009: 285.000
Best med vest? – Jeg har ingen driftsmessige fordeler, men jeg får bokideer fordi jeg kjenner regionen godt.

ra lokale
steder

Utgivelser 2010

bor i Halden eller Hammerfest, sier Ersland.

– Kan en enkelt bok som ikke selger velte hele økonomien?

– Å drive et lite forlag er som å spille på pengeautomat. Du samler

sammen alle pengene du har tjent på en bok, satser dem på en ny, drar i spaken og håper på ny gevinst. Men i stedet for å drømme om den store bestselgeren, satser jeg på flere bøker som selger litt hver.

Forlegger Svein Skoldheim
 Etablert: 1721
 Profil: Nettkurs og e-bøker.
 Omsetning 2009: 5.871.000
 Driftsresultat 2009: 785 000

Baskerville

Forlegger og daglig leder Tom Rasmussen
 Etablert: 2006
 Profil: Skjønnlitteratur, hovedsakelig feelgood og skittenrealisme.
 Omsetning 2009: 556.000
 Driftsresultat 2009: –375.000

Nord 4 Bokverksted

Daglig leder Svein Nord
 Etablert: 1989
 Profil: Utgir Kultur- og Naturhistorisk vegbok, samt andre kunnskapsbøker.
 Omsetning 2009: 1.279.000
 Driftsresultat 2009: –18.000

Sambåndet

Forlagssjef Tarald Ueland
 Etablert: 1945
 Profil: Kristen, oppbyggelig litteratur.
 Omsetning 2009: 1.493.000
 Driftsresultat 2009: 75.000

Folio forlag

Forlagsredaktør Liv Tønjum
 Etablert: 2007
 Profil: Fagbøker innen medisin, psykologi og helsefag.
 Omsetning 2009: 120.000
 Driftsresultat 2009: 23.000

Caspar Forlag

Daglig leder Eli Irene Høines
 Etablert: 1981
 Profil: Pedagogisk og didaktisk litteratur innen matematikkfaget.
 Omsetning 2009: 2.364.000
 Driftsresultat 2009: 220.000

Efrem forlag/Forlaget Lengt

Forlegger Øyvind Lerø
 Etablert: 2008
 Profil: Kristen, mystisk, eksistensiell og filosofisk litteratur.
 Omsetning 2009: 878.000
 Driftsresultat 2009: 43.000

Happy Jam Factory

Redaktør og daglig leder Kjartan Andersen
 Etablert: 2006
 Profil: Brekke i sjangrer og uttrykk. Gir ut tidsskriftet Historie.
 Omsetning 2009: ca. 1.000.000
 Driftsresultat 2009: nesten 500.000

Hermes Text

Redaktør Ane F. Aarø
 Etablert: 2007
 Profil: Billedbøker for barn, filosofisk litteratur.
 Omsetning 2009: 70.000
 Driftsresultat 2009: –40.000

Forlaget Livskunst

Daglig leder Harald Garmannslund
 Etablert: 1999
 Profil: Lokalhistorie med vekt på billedstoff.
 Omsetning 2009: 439.000
 Driftsresultat 2009: –67.000

Alvheim & Eide Akademisk Forlag

Redaktør Pål Bjørby
 Etablert: 1979 (Bjørby ny eier i 2010)
 Profil: Akademisk litteratur, humaniora.

Forlag med lokalkontor i Bergen

Skald (Hovedkontor i Leikanger).
 Spartacus (Hovedkontor i Oslo).